

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/13/2023
Identifikačné číslo spisu: 5420201445
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:5420201445.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ D.. J. A., narodený XX. P.Z. XXXX, L. A., L.K. Š. XXXX/X, 2/ F. A., narodený XX. G., L. A., Q. XXXX/XX, obaja zastúpení advokátkou JUDr. Michaelou Pagáčikovou, Dolný Kubín, Radlinského 47, proti žalovaným 1/ F. O., rodená F., narodená XX. F., L. A., I. XXXX/XX, zastúpená advokátskou kanceláriou BUKNA, advokátska kancelária, s.r.o., Dolný Kubín, Jánoškova 1545, IČO: 36 865 044, 2/ SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, štátny podnik, Bratislava, Martinská 49, IČO: 36 022 047, vedenom na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 6C 21/2020, o zriadenie vecného bremena k nehnuteľnosti, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2023 sp. zn. 10Co/49/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom 1/ a 2/ p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) zo 14. októbra 2021, č. k. 6C/21/2020-317, ktorým „zriadil k pozemku vytvorenému geometrickým plánom D.. P. A. č. 46193537-339/2019 zo dňa 10. októbra 2019 pod číslom C-KN parc. č. XXX/XX - orná pôda vo výmere 92 m² z pozemku C-KN parc. č. XXX/X - orná pôda vo výmere 3049 m², zapísaného na liste vlastníctva č. XXXX pre obec L. A., katastrálne územie F. B., vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo pešieho prechodu po tomto pozemku v prospech vlastníkov stavby - rekreačnej chaty, súpisné číslo 1, nachádzajúcej sa na pozemku C-KN parc. č. XXX/X -zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 150 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX pre obec L. A., katastrálne územie F. B., a to v rozsahu, aký je zakreslený v geometrickom pláne D.. P. A. č. 46193537-339/2019 zo dňa 10.10.2019 (výrok I.) a zároveň vymedzil, že uvádzaný geometrický plán tvorí neoddeliteľnú súčasť rozsudku (výrok VI.); žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanej v 1/ jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena vo výške 5 060 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok II.); žalobcom 1/ a 2/ priznal voči žalovanej 1/ právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.).

Nedotknutým zostal rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku IV. o zastavení konania voči žalovanému 2/ a vo výroku V. o nepriznaní náhrady trov konania žalovanému 2/. Žalobcom 1/ a 2/ odvolací súd priznal voči žalovanej 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní vychádzal z nesporných skutkových tvrdení strán sporu, že žalobcovia sú každý z nich v podiele 1/2 z celku, podielovými spoluvlastníkmi rekreačnej chaty súp. č. 1, nachádzajúcej sa na pozemku parc. KN-C č. XXX/X - zastavané plochy a nádvorie o výmere 150 m² v k. ú. F. B., ktorá chatka spolu s pozemkom sú zapísané na LV č. XXXX pre k. ú. F. B. a obec L. A.. Žalovaná 1/ je výlučnou vlastníčkou pozemku parc. KN-E č. XXX/X - orná pôda o výmere 3049 m², zapísaného na LV č. XXXX pre k. ú. F. B., obec Dolný Kubín, pričom pozemok KN-C č. XXX/X a pozemok KN-C č. XXX/X spolu susedia. Kým však pozemok žalovanej bezprostredne nadväzuje na asfaltovú verejnú komunikáciu, v prípade pozemku KN-C č. XXX/X tomu tak nie je. Tento pozemok žalobcov je situovaný tak, že nemá priame spojenie/napojenie na túto, či prípadne inú verejnú komunikáciu. Splňa tak charakteristiku tzv. „prilahlého pozemku“ definovaného podľa dôvodovej správy k zákonu č. 586/2007 Z.z., ktorý zaradil do zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) ustanovenie § 151 ods. 3, v ňom prilahlý pozemok je definovaný ako pozemok, cez ktorý sa má vlastník stavby dostať ku komunikácii, prípadne k pozemku, z ktorého má oprávnenie dostať sa ku komunikácii. V spore súd prvej inštancie primárne skúmal, či sú splnené zákonom vyžadované podmienky pre zriadenie vecného bremena, ktoré žalobcovia žiadali zriadiť v prospech svojej chaty vo forme pešieho prístupu. Mal za splnenú prvú podmienku, t. j. že žalobcovia nie sú vlastníkami prilahlého pozemku. Spor vyvstal v otázke, či prístup vlastníka stavby je/nie je možné zabezpečiť inak. V uvedenom smere žalovaná 1/ namietala, že jej pozemok nepredstavuje jedinú možnú prístupovú cestu k pozemku žalobcov (týchto prístupov je podľa nej niekoľko) resp., že žalobcovia si môžu prístup k svojmu pozemku a chatke zabezpečiť inak. Posúdenie otázky, či prístup vlastníkov chatky nie je možné zabezpečiť inak, nebolo v spore podľa názoru prvoinštančného súdu rozhodujúce, pretože ak by to bolo možné, žaloba by bola nedôvodná.

1.2. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že aj druhá z dvoch podmienok pre zriadenie vecného bremena podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka je splnená. Ozrejmil, že pre rozhodnutie o veci nebolo rozhodujúce zistenie a posúdenie toho, či časť pozemku t. č. vo vlastníctve žalovanej 1/, bola v minulosti využívaná na prístup ku chatke, resp. či prístup ku chatke pôvodne viedol cez pozemok suseda J. X., ktorý má na daných miestach postavený rodinný dom a dvor okolo neho si oplotil (dom, ako aj oplotenie je zachytené na fotografiách z obhliadky na č. l. 237 - 239 spisu) a súčasne nebolo rozhodujúce, po akú dobu sa prístup využíval a či a kým bol tolerovaný, resp. či dal, alebo nedal niekto k nemu súhlas. Predmetom sporu totiž nebolo vydržanie práva vecného bremena žalobcami, kde by bolo vyriešenie týchto otázok podstatné, resp. potrebné. Z uvedeného dôvodu aj výsluchy svedkov D. P. F. a P. F., oboch bratov žalovanej 1/, neboli pre vyriešenie veci veľmi prínosné, keďže ich výpovede sa dotýkali jednak užívania pozemku č. XXX/X a jednak toho, či sa tento pozemok ako prístup k chate žalobcov používal, alebo nepoužíval. Obdobne aj výpoveď svedka P. B. sa vzťahovala k tomu, aký bol prístup v čase výstavby chaty, t. j. v roku 1983; svedok sa nevyjadroval k tomu, či žalobcovia majú v súčasnosti jediný možný prístup od verejnej komunikácie ku svojej chate cez pozemok žalovanej, alebo existuje aj iný prístup. Avšak tým, že tento svedok uviedol, že prechod od „Lopušného“ existoval po roku 1983 až do odpredaja mestských pozemkov súkromným osobám, pričom ľudia si zahradili pozemky za domami a už sa tam nedá prejsť, v podstate potvrdil to, že k chate sa zozadu (smerom od potoka) dostať nedá (pretože sa nedá dostať k pozemkom rodiny svedka a medzi týmito pozemkami a pozemkom okolo chaty je potok). Pokiaľ ide o svedka X. F. O., ten sa nevyjadroval k súčasnému možnému prístupu k chate žalobcov, ale vyjadroval sa k tomu ako bol tento prístup riešený v minulosti.

1.3. Ako určujúce pre vyhodnotenie otázky, či pozemok žalovanej 1/ predstavuje jedinú možnú prístupovú cestu k pozemku žalobcov, považoval súd prvej inštancie výsledky vykonanej ohliadky na mieste samom, ktoré preukázali zisťovaním priamo v teréne, že žalovanou 1/ označené prístupy k chatke žalobcov nepredstavujú také prístupy, ktoré by zodpovedali možnosti pešieho prechodu, aké ma na mysli ustanovenie § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. V danej súvislosti ozrejmil, že prvá z ciest,

ktorá bola žalovanou 1/ znázornená fixovou čiarou na snímke z katastrálnej mapy tvoriacej prílohy 1 jej vyjadrenia k žalobe (viď č. l. 124 spisu), viedla od verejnej komunikácie popri oplotení okolo dvora p. X., avšak za zadnou časťou oplotenia sa prejsť pešo nedalo kvôli stromom, krikom a stavebnému odpadu, ktoré všetky veci by bolo možné odstrániť či upraviť (preukazujú to fotografie na č. l. 252, 255, 256 spisu + zápisnica z ohliadky), ale prechod by bol veľmi úzky a nebezpečný kvôli tomu, že z opačnej strany než oplotenie sa povrch smerom ku potoku prudko zvažoval, bol strmý (fotografia na č. l. 254 spisu + zápisnica z ohliadky), teda aj v prípade, ak by sa z neho dali preč dreviny (v takomto prípade nemožno vylúčiť ďalší zosuv pôdy), musela by sa tam dať nejaká opora, zábradlie, takýto prechod by ale bol možný len pre fyzicky zdatnú osobu a len v suchom počasí. Táto žalovanou 1/ označená cesta neumožňuje štandardný (bezpečný a pravidelný, aspoň čo do ročných období) peší prístup ku chatke žalobcov od verejnej komunikácie. Druhá z ciest žalovanou 1/ znázornená fixovou čiarou na snímke z katastrálnej mapy, ktorá tvorila prílohu 2 jej vyjadrenia k žalobe (č. l. 120 spisu), viedla od verejnej komunikácie, v značnej vzdialenosti (v stovkách metrov) od pozemku žalovanej 1/ až ku chovnému a jazdeckému areálu. Cez tento areál bolo možné prejsť až ku potoku, ktorý vedie popri pozemku žalovanej 1/ (fotografie na č. l. 270 - 272, 274 spisu + zápisnica z ohliadky), pričom ako bolo zistené, ide o čas, kde sa s pravdepodobnosťou rovnajúcou istote chodia napájať kone z uvedeného areálu. Taktiež nad potokom nie je žiadne premostenie, cez potok nie je žiadne také miesto, ktoré by umožňovalo iný prechod cez potok (fotografia na č. l. 246 - 248 spisu). Ani v tomto prípade nebolo možné dospieť k záveru, že by išlo o taký prístup, ktorý by umožňoval vlastníkom chatky peší prechod k ich chatke. Jednak by museli mať žalobcovia prístup do tohto areálu a ak by ho aj získali, museli by zostupovať (popri voľne sa pohybujúcich koňoch) k potoku po svahu na tom istom mieste ako kone, to samo osebe vylučuje možnosť aspoň občasného pešieho prechodu nehovoriac o tom, že ak by aj žalobcovia urobili premostenie potoka, kone by ho mohli poškodiť, zničiť.

1.4. Obranu žalovanej 1/, že žalobcovia nikdy nenavrhlí prenajatie jej pozemku, hodnotil prvoinštančný súd za nedôvodnú označujúc za nelogické, aby žalobcovia navrhovali žalovanej 1/ nájom pozemku, keď ona im navrhovala predaj svojho pozemku, a to najneskôr na Mestskom úrade Dolný Kubín dňa 06. marca 2020. Zároveň nemohla obstáť ani obrana žalovanej 1/, že ak ponúkla svoj pozemok žalobcom na predaj, tak nie je splnená podmienka, že prístup vlastníka stavby nie je možné zabezpečiť inak. Žalobcovia sa totiž žalobou domáhali pešieho prístupu po jej pozemku v jednej z jeho štyroch okrajových častí v šírke 1,72 - 1,75 m a dĺžke 53,67 m (23,83 m + 29,84 m), táto časť má výmeru 92 m² a pozemok žalovanej 1/ parc. KN-E č. XXX/X - orná pôda má výmeru 3049 m². Žalobcovia chceli od žalovanej 1/ predmetnú časť pozemku o výmere 92 m² odkúpiť, s čím žalovaná 1/ nesúhlasila, pretože pozemok by im chcela predat' ako celok a za 50 eur/m². Podľa názoru prvoinštančného súdu nemožno od žalobcov spravodlivo žiadať, aby si odkúpili celú parcelu žalovanej 1/, naviac za cenu, ktorá nebola preukázaná, že je všeobecná, resp. zodpovedajúca trhu v danej lokalite a vynaložili za účelom pešieho prístupu k rekreačnej stavbe sumu 152.450 eur. Tým, že žalovaná 1/ odmietla žalobcom predat' časť pozemku, po ktorom žiadajú peší prístup alebo aspoň primeranú časť svojho pozemku, bola tak splnená podmienka, že prístup k ich chatke nie je možné zabezpečiť inak. Súčasne súd prvej inštancie dodal, že požiadavka žalovanej 1/, aby prístup ku chatke žalobcovia využívali cez dvor suseda X. a za týmto účelom si od neho vypýtali kľúče od jeho bráničky (keďže jeho dvor pri dome je úplne oplotený), sa javila ako nedôvodná, pretože z vykonaného dokazovania nebolo možné urobiť jednoznačný záver o tom, že pôvodný peší prístup viedol výlučne cez dvor X.. Takisto je zrejmé, že menovaný vybudoval svoj dom a jeho ohradenie dávnejšie, teda pred rokom 2016 kedy začali problémy ohľadne prechodu, takže prechod ku chatke do roku 2015 sa musel realizovať popri pozemku p. X.A. Naviac, prvoinštančnému súdu sa javilo ako oveľa správnejšie zriadiť vecné bremeno vo forme pešieho prechodu cez nezahradený pozemok, ktorý sa využíva ako záhrada, než cez pozemok oplotený, ktorý sa užíva ako súčasť obydľia a predstavuje súkromie p. X..

1.5. Keďže vykonaným dokazovaním neboli zistené iné možné, aspoň minimálne prijateľné prístupy k chatke žalobcov a aj z dôvodu, že súd prvej inštancie nedospel k záveru, že prístup žalobcov nie je možné zabezpečiť inak, postupujúc podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka rozhodol o zriadení vecného bremena vo vzťahu k časti pozemku žalovanej 1/ pre vlastníkov chatky podľa žalobnej žiadosti. Nesúhlasil s názorom žalovanej 1/, že takýmto spôsobom sa výrazne zníži hodnota jej pozemku a

výrazne bude obmedzená vo svojich vlastníckych právach. Zriadené vecné bremeno sa totiž dotýka výlučne len pešieho prístupu, ktorý je vzhľadom na charakter stavby (rekreačná chata) využívaný predovšetkým počas dní pracovného pokoja, najmä ale zriadený prístup je na úplnom kraji pozemku žalovanej 1/ a nachádza sa medzi oplotením dvora p. X. a ovocnými krikmi, nezasahuje do časti pozemku využívaného ako záhrada, poskytuje žalovanej 1/ dostatočný priestor na pohyb okolo stromčekov a ide o plochu, kde by nemohol byť okraj prípadného rodinného domu či inej stavby, pretože takýto okraj by musel byť minimálne 2 metre od oplotenia. Zriadenie pešieho prechodu pre vlastníkov chatky zároveň neznamená, že žalovaná 1/ k tejto časti svojho pozemku stráca oprávnenie vyplývajúce z vlastníckeho práva túto časť pozemku užívať, je len povinná strpieť občasný peší prechod vlastníckymi chaty. Maximálne 1,75 m široká a 53,67 m dlhá vecným bremenom obmedzená časť pozemku nespôsobuje výrazné znehodnotenie pozemku žalovanej 1/, keďže celý jej pozemok je rovinný, má tvar nepravidelného štvoruholníka a výmeru 3049 m². Pokiaľ žalovaná 1/ uvádzala, že by pozemok chcela použiť na stavby pre svojich potomkov, pri takejto výmere, tvare a teréne pozemku je z neho naďalej možné vytvoriť aj viac ako jeden stavebný pozemok. Napokon pokiaľ žalovaná 1/ na poslednom pojednávaní navrhla, aby bol prechod zriadený na inej časti jej pozemku, resp. pozdĺž na opačnej strane pozemku, súd prvej inštancie uviedol, že aby mohol prípadne o takomto prechode rozhodnúť, musel by mať k tomu technický podklad, t. j. geometrický plán, v ktorom by priebeh takéhoto pešieho prechodu bol zakreslený. Takýto podklad/geometrický plán žalovaná 1/ nepredložila, resp. ani nenavrhol, aby bol v konaní vypracovaný. Každopádne by však išlo o oneskorene podaný návrh na dokazovanie.

1.6. Po vyhovení žalobe o zriadenie vecného bremena proti žalovanej 1/ prvoinštančný súd určil náhradu za toto zriadenie, uviedol, že aj bez výslovnej úpravy v Občianskom zákonníku je neprijateľné, aby bolo vlastnícke právo obmedzené bez primeranej finančnej kompenzácie (viď rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. decembra 2014, sp. zn. 17Co/939/2013). Kým v žalobe žalobcovia navrhli každoročnú náhradu vo výške 92 eur ročne (1 euro/m²), na pojednávaní dňa 21. septembra 2021 navrhli, že žalovanej 1/ zaplatia jednorázovú náhradu vo výške 55 eur/m², čo v prepočte na 92 m² predstavuje sumu 5.060 eur. Výška takto navrhutej náhrady prekračuje o 5 eur/1 m² cenu, ktorú má podľa žalovanej 1/ jej pozemok, teda náhrada prekračuje takpovediac jej kúpnu cenu a preto nepochybne ide o primeranú náhradu, pretože kúpna cena je „náhradou“ za trvalú stratu vlastníckeho práva a náhrada za vecné bremeno je v tomto prípade náhradou za strpenie obmedzenia vlastníckeho práva, s vysokou pravdepodobnosťou nepravidelného, pešieho prechodu.

1.7. Podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP súd prvej inštancie priznal úspešným žalobcom právo na náhradu trov konania voči žalovanej 1/ v rozsahu 100 %. Vo vzťahu medzi žalobcami a žalovaným 2/ prvoinštančný súd podľa § 256 ods. 1 CSP žalovanému 2/ náhradu trov konania nepriznal, keďže dôvodom späťvzatia žaloby voči žalovanému 2/ neboli žiadne okolnosti, ktoré by boli na strane žalobcov.

2. Odvolací súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku uviedol, že v súdnej veci súd prvej inštancie vykonal komplexné dokazovanie, z ktorého ustálil náležité aj skutkový stav veci a spor účastníkov uzavrel v súlade s právom. Prvoinštančný súd podrobne ozrejmil v dôvodoch rozhodnutia, ktoré skutkové tvrdenia boli medzi stranami sporu nesporné, ktoré sporné skutkové tvrdenia riešil, akým spôsobom, dal odpovede na všetky námietky žalovanej 1/, ktoré vzniesla v obrane proti žalobnému nároku žalobcov 1/, 2/. Podrobne aj vysvetlil, na akom skutkovom a právnom základe neakceptoval námietky žalovanej 1/ o existencii aj iných možností prístupu žalobcov 1/, 2/, než cez pozemok žalovanej 1/. Prvoinštančný súd bol dôsledný, keď nariadil dokazovanie aj na mieste samom, zistenia z ohliadky aj komplexne do rozhodovania pretavil, podrobne vysvetlil žalovanej 1/ prečo, z akých dôvodov ňou navrhované prístupové cesty, cez ktoré by podľa jej názoru mali/mohli žalobcovia 1/, 2/ realizovať prístupy k chatke nebolo možné považovať za akceptovateľné príp. existujúce alebo za reálne vykonateľné. Napokon v súlade s právom nastavil čo najspravodlivejšie vyváženie priznaného nároku žalobcom 1/, 2/ vo vzťahu ku žalovanej, keď za zriadené vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo (podľa zakreslenia v geometrickom pláne tvoriacom neoddeliteľnú súčasť rozsudku) priznal žalovanej 1/ finančnú náhradu ako zákonné finančné vyrovnanie za zriadené vecné bremeno v náležitej výške. Mylne sa domnieva žalovaná 1/, že zriadením vecného bremena spočívajúcom v práve prechodu cez jej pozemok stratí k vymedzenej časti pozemku vlastnícke právo. Nie je tomu tak, naďalej je jej

zachované vlastnícke právo, zriadením vecného bremena nebola zbavená svojho práva vlastníť majetok.

2.1. Súd prvej inštancie v dôvodoch rozhodnutia vyargumentoval jasne ako hodnotil výpovede svedkov navrhovaných žalovanou 1/, že títo sa vyjadrovali k otázke prístupu ku chatke v minulosti, kde sa tento prístup realizoval - aj odvolací súd v zhode s názorom prvoinštančného súdu konštatoval, že tieto okolnosti by boli po stránke vecnej podstatné, ak by sa jednalo o spor „vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu“, takéto právo ale žalobcovia voči žalovanej 1) vôbec neuplatnili. Rozhodovanie súdu prvej inštancie je jednoznačne v zákonom rámci hmotnoprávnej úpravy § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Odvolacie námietky žalovanej 1/ obsahovali v prevažnej časti jej nesúhlas s rozhodovaním súdu, jej predstavy ako by mal súd vo veci rozhodnúť - tu ale bolo potrebné zdôrazniť, že do práva účastníka konania na spravodlivý súdny proces nepatrí právo, aby súd rozhodoval podľa jeho predstáv, názorov, príp. právo byť úspešný v spore pred súdom, príp., aby súd rozhodoval podľa očakávaní a želaní strany sporu. Napokon odvolací súd dodal, že v súdenom prípade nebolo predmetom rozhodovania zavinenie, vina, príp. trestanie žalovanej 1/, ale občianskoprávny spor, v ňom predmetom rozhodovania boli občianske nároky uplatnené na základe štandardnej občiansko-právnej žaloby posudzovanej podľa predpisov Občianskeho zákonníka.

2.2. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a v súlade so zásadou úspechu v spore priznal v spore úspešným žalobcom voči žalovanej 1/ v spore neúspešnej nárok na ich náhradu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalovaná 1/ (ďalej aj „dovolateľka“) podala dovolanie prípustnosť ktorého odôvodňovala ustanovením § 420 písm. f) CSP. Mala za to, že súdy nižších inštancií jej nesprávnym procesným postupom znemožnili ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V podrobnostiach namietala, že súd prvej inštancie neakceptoval jej návrh (prednesený na poslednom pojednávaní) na vytvorenie geometrického plánu (na zabezpečenie iného alternatívneho prístupu pre žalobcov), ktorý by aspoň čiastočne rešpektoval jej záujem vlastníčky dotknutého pozemku, pričom odvolací súd sa s takýmto postupom stotožnil. Uplatnením procesného prostriedku sudcovskej koncentrácie bolo v konaní pred súdom prvej inštancie žalovanej 1/ odopreté právo na uplatnenie prostriedku procesnej obrany. Žalovaná 1/ vyjadrila presvedčenie, že obzvlášť v konaní, ktorým sa obmedzuje vlastnícke právo, musí súd citlivo vyhodnocovať použitie procesného prostriedku. V opačnom prípade môže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces. Takáto situácia nastala v prejednávanej veci. Súd prvej inštancie tiež nesprávne vyhodnotil, že sa jedná o oneskorene podaný návrh na dokazovanie a aj keby tomu tak bolo, mal citlivo vyhodnotiť, či by mohol byť takýmto návrhom zabezpečený nárok žalobcov. O to viac, keď ním bolo možné zabezpečiť zmierlivé vyriešenie sporu. V danom spore si súdy nižších inštancií nespĺnili riadne svoju povinnosť skúmať všetky možnosti prístupu žalobcov cez pozemok žalovanej 1/, čo mali vykonať obligatórne (viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo 17. februára 2006, sp. zn. 22Cdo 38/2005). Zriadením práva prechodu cez inú časť pozemku, pozdĺž na opačnej strane pozemku, by nedošlo k takému značnému znehodnoteniu jej pozemku. Je tomu tak z toho dôvodu, že táto časť pozemku, v ktorej súd zriadil právo zodpovedajúce vecnému bremenu, predstavuje jedinú časť celého pozemku vhodnú na výstavbu. Druhá strana, kde žalovaná 1/ navrhovala zriadiť právo prechodu, nie je vhodná na výstavbu a táto časť môže bez akýchkoľvek právnych alebo iných problémov slúžiť na prechod k stavbe vo vlastníctve žalobcov. Z uvedených dôvodov žalovaná 1/ Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadala, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia v podanom vyjadrení k dovolaniu žalovanej 2/ označili za správne skutkové a právne závery súdov nižších inštancií. K jednotlivým dovolacím námietkam žalovanej 2/ uviedli, že geometrický plán nepredložila resp. nenavrhlaby bol v konaní vypracovaný. Každopádne by však išlo o oneskorene podaný návrh na dokazovanie. Žalobcovia si pritom dali geometrický plán vypracovať ešte v roku 2019. Keďže posledné pojednávanie bolo v roku 2021 žalovaná 1/ mala dostatok času na to, aby geometrický plán navrhla vypracovať. Možnosti prístupu k stavbe zdokumentoval súd na fyzickej obhliadke veľkým počtom fotografií, ktoré dokazujú, že prístup k stavbe inak nie je možný. Práve naopak, navrhovaný

prístup žalobcov podľa predloženého geometrického plánu je najvýhodnejší a najmenej obmedzuje vlastnícke práva žalovanej 1/. Zriadené vecné bremeno v žiadnom prípade neobmedzuje vlastnícke práva žalovanej 1/ vo vzťahu k budúcej možnej výstavbe. Žiadali, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej 1/ zamietol ako nedôvodné a priznal im aj náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ treba odmietnuť.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

11. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie

dovolatelky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnomu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda proces prejednávania sporu znemožňujúci strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaci možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R 129/1999, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolaťka namietala porušenie jej procesných práv spojených s navrhovaním dôkazov a nesprávny prístup súdov nižších inštancií pri interpretácii zákonných ustanovení CSP týkajúcich sa sudcovskej koncentračnej zásady (§ 153 CSP).

16. Podľa § 150 ods. 1 a 2 CSP strany majú povinnosť pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu. Na zistenie podstatných a rozhodujúcich skutočností môže súd strany požiadať o ďalšie skutkové tvrdenia.

17. Podľa § 153 ods. 1 až 3 CSP strany sú povinné uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Na prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana nepredložila včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu. Ak súd na prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany neprihliadne, uvedie to v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej.

18. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu), je aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí v sporových konaniach, v ktorých stoja

proti sebe žalobca a žalovaný, kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (III. ÚS 32/2015). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že princíp rovnosti zbraní ako jeden z prvkov širšej koncepcie spravodlivého konania vyžaduje, aby každému účastníkovi bola daná primeraná možnosť predniesť svoj prípad za podmienok, ktoré ho neumiestnia do zjavnej nevýhody voči jeho protistrane (napr. rozhodnutie vo veci De Haes a Gijssels proti Belgicku z 24. februára 1997, sťažnosť č. 19983/92, bod 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku z 23. októbra 1996, sťažnosť č. 17748/91, bod 38).

18.1. V kontexte uvedeného dovolací súd len dodáva, že žiadna zo sporových strán nie je nadradená druhej strane a každá zo strán zároveň musí mať v rovnakej miere umožnenú realizáciu svojich procesných oprávnení v súlade so zachovaním princípu rovnosti zbraní vyplývajúceho z čl. 6 Základných princípov CSP.

19. V sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán sporu, ktoré konanie sa riadi zásadou formálnej pravdy. Ustanovenie § 150 CSP zakotvuje jednu zo základných procesných povinností strán a to povinnosť tvrdiť. Schopnosť strany uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom je predpokladom pre úspech v spore. Posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť a aký obsah je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, že strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé prívodiť jej úspech v spore. Skutkové tvrdenia sú obsahom jednotlivých procesných úkonov strán sporu, ktoré majú formu písomných podaní či ústnych prednesov. Z hľadiska pravidiel o koncentrácii konania je želateľné, aby všetky skutkové tvrdenia boli obsiahnuté a) ak ide o žalobcu, tak v žalobe a vo vyjadrení žalobcu podľa § 167 ods. 3 CSP, b) ak ide o žalovaného, tak vo vyjadrení žalovaného k žalobe podľa § 167 ods. 2 CSP a vo vyjadrení žalovaného podľa § 167 ods. 4 CSP. Skutkové tvrdenia predložené neskôr (napr. vo forme ústnych prednesov na pojednávaní) je potrebné ospravedlniť tým, že ich strana sporu nemohla predložiť už skôr (napr. novým skutkovým tvrdeniam sa reaguje na skutočnosť, ktorá vyšla najavo až z dôkazu vykonaného na pojednávaní); inak na ne súd nemusí prihliadnuť (§ 153). Súd môže strany vyzvať na doplnenie skutkových tvrdení (§ 150 ods. 2 CSP), výnimočne môže vykonať dôkaz, ktorý strany nenavrhlí, a takto zistiť skutočnosť, ktorá nebola stranami tvrdená (§ 185 ods. 2 a 3), prípadne sa môže výnimočne odkloniť od zhodných tvrdení strán (§ 186 ods. 2 CSP). Tento materiálny korektív však nemôže nahrádzať procesnú aktivitu strán a ich povinnosť tvrdiť. Jeho účelom je v rozumnej miere zmierniť prísne formálne následky nesplnenia povinnosti tvrdiť (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, komentár, C. H. Beck, 2016, 569 s.).

20. Účelom sudcovskej koncentrácie konania je zabrániť, aby strany zdržiavali spor neskoro vykonanými procesnými úkonmi, pretože nie je želateľné, aby strana sporu predkladala skutkové tvrdenia alebo dôkazné návrhy až na pojednávaní, čo by mohlo znamenať zmarenie účelu už nariadeného pojednávania a požiadavku na vytýčenie ďalšieho pojednávania. Nemožno však vylúčiť, že predloženie skutkového tvrdenia alebo dôkazného návrhu až na pojednávaní je v konkrétnom prípade dôvodné, napr. ak je bezprostrednou reakciou na nové skutočnosti, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania. Včasnosť predloženia prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany hodnotí v okolnostiach konkrétneho prípadu súd a je ponechané na jeho úvahe, či prípadné omeškanie procesného úkonu ospravedlní, alebo či prijme procesnú sankciu, ktorá spočíva v tom, že na procesný úkon neprihliadne, a tým mu neprizná procesné účinky. Predloženie prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, ktoré nie je včasné, je definované v § 153 ods. 1 druhej vete CSP. Procesný úkon nie je vykonaný včas, ak ho strana sporu mohla vykonať skôr (objektívne hľadisko), ak by konala starostlivo (subjektívne hľadisko). Ak neexistujú osobitné dôvody, v zásade platí, že predloženie skutkových tvrdení alebo dôkazných návrhov až na pojednávaní nie je včasné. Ustanovenie § 153 ods. 2 a 3 CSP zakotvuje sankciu za to, že strana sporu nesplnila povinnosť uloženú v § 153 ods. 1 CSP. Ak súd dospeje k záveru, že strana sporu neuplatnila prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas, má možnosť buď konanie strany ospravedlniť a na jej procesný úkon prihliadnuť, alebo vyvodiť sankčné dôsledky, teda na omeškaný procesný úkon neprihliadnuť (neprižnať mu procesnoprávne účinky).

21. Z okolností preskúmanej veci vo vzťahu k namietanému nesprávnemu procesnému postupu súdov nižších inštancií pri interpretácii zákonných ustanovení CSP týkajúcich sa sudcovskej koncentrácie konania vyplýva, že žalovaná 1/ v priebehu celého sporu už od jeho počiatku vo vyjadrení k žalobe, ako aj v duplike k vyjadreniu žalobcu spochybňovala skutkové tvrdenia žalobcov, nesúhlasila s navrhovaným prechodom cez jej pozemok. Na poslednom pojednávaní navrhla/zopakovala, aby bol prechod zriadený na inej časti jej pozemku, resp. pozdĺž na opačnej strane pozemku. Vo vzťahu k tomuto tvrdeniu súd prvej inštancie poukázal na to, že aby mohol prípadne o takomto prechode rozhodnúť, musel by mať k tomu technický podklad, t. j. geometrický plán a takýto dôkaz žalovaná nepredložila ani nenavrhlá. Odhliadnuc od uvedeného prvoinštančný súd sa pred meritorným rozhodnutím oboznámil s celým radom predložených listinných dôkazov, vypočul strany sporu a vykonal aj ohliadku na mieste samom, pričom zistenia z nej zahrnul aj do svojho rozhodnutia. Pokiaľ ide konkrétne o prostriedky procesnej obrany žalovanej 1/ v spore, táto predložila výťažky katastrálnej mapy a fotografií a navrhla svoj výsluch, ako aj svedkov P. F., P. F., P. B. a X.. F. O.. Prvoinštančný súd vykonal všetky navrhnuté dôkazy a voči jeho postupu odvolací súd nemal žiadne výhrady. S poukazom na uvedené dovolací súd konštatuje, že v okolnostiach daného prípadu súd prvej inštancie žalovanej 1/ poskytol dostatočný priestor preto, aby mohla včas uplatniť všetky prostriedky procesnej obrany a pokiaľ táto túto možnosť nevyužila, hoci konkrétne o vypracovaní nového geometrického plánu musela vedieť, v žiadnom prípade v tom nemožno vidieť porušenie jej procesných práv spôsobom, akým prezentovala v podanom dovolaní. Napokon dovolací súd uvádza, že súd prvej inštancie si riadne splnil aj svoju povinnosť uviesť v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej prečo z dôvodu aplikácie sudcovskej koncentrácie konania neprihliadol na žalovanou 1/ uplatnený prostriedok procesnej obrany (§ 153 ods. 3 CSP).

22. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritorne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (Števcěk, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.).

23. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov (v danom prípade neakceptovaniu vypracovania nového geometrického plánu) dovolací súd konštatuje, že pokiaľ súd nevykonal v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra dovolacieho súdu bola a je akceptovaná aj ústavným súdom napr. v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020. Na druhej strane však ústavný súd napr. v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 332/09 tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj

ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 Základných princípov CSP) a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutie vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

24. K takejto interpretácii dospel už aj dovolací súd v rozhodnutiach napríklad sp. zn. 4Cdo/100/2018 alebo 5Cdo/202/2018, v ktorých uviedol, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) tiež (pokiaľ im nevyhovie) rozhodnúť a vo svojom rozhodnutí odôvodniť prečo, z akých dôvodov tak neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (sp. zn. 5Cdo/107/2019).

25. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov je súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. V tomto kontexte je preto hodnotenie dôkazov preskúmateľné. V opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné tak, ako ich uzavrel krajský súd. Zásada viazanosti zisteným skutkovým stavom (§ 442 CSP) neznamena, že najvyšší súd je viazaný takou interpretáciou dôkazu, ktorá v sebe obsahuje ničím nepodloženú účelovo vytvorenú domnienku, ktorej jediným cieľom je vylúčiť danosť nároku. Rovnako túto zásadu nemožno interpretovať ako nemožnosť najvyššieho súdu reagovať na zjavný, ničím neodôvodnený, a preto arbitrárny skutkový omyl. Povinnosťou najvyššieho súdu je v takom prípade pristúpiť k preskúmaniu práva na spravodlivý proces z hľadiska arbitrárnosti vyvedeného skutkového záveru z dôkazu, z ktorého bol vyvedený opačný záver, ako z neho v skutočnosti vyplýva (III. ÚS 104/2022). V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavno-procesné zásady (ako napr. zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto chybné rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (I. ÚS 6/2018, sp. zn. 4Cdo/88/2019).

26. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre prijatie záveru, že súdy nižších inštancií svojím postupom, keď nevykonali všetky žalovanou 1/ navrhované dôkazy a zaťažili konanie procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V súvislosti s uvedeným záverom dovolací súd v prvom rade konštatuje, že tak prvoinštančný súd ako aj odvolací súd si z hľadiska formulovania a odôvodňovania svojich rozhodnutí riadne splnili svoju povinnosť „uviesť prečo nevykonali ďalšie navrhnuté dôkazy“. Súd prvej inštancie v bode 26 svojho rozsudku uviedol, že „...pokiaľ žalovaná 1/ na poslednom pojednávaní navrhla, aby bol prechod zriadený na inej časti jej pozemku, resp. pozdĺž na opačnej strane pozemku, tak súd poukazuje na to, že aby súd mohol prípadne o takomto prechode rozhodnúť, musel by mať k tomu technický podklad, t.j. geometrický plán, v ktorom by priebeh takéhoto pešieho prechodu bol zakreslený. V tomto smere žalovaná 1/ geometrický plán nepredložila, resp. nenavrhol, aby bol v konaní vypracovaný. Každopádne by však išlo o oneskorene podaný návrh na

dokazovanie“. Odvolací súd sa s postupom súdu prvej inštancie, ktorý nevykonal vo veci ďalšie navrhované dôkazy, v celom rozsahu stotožnil. Takéto vysvetlenie nevykonania všetkých navrhovaných dôkazov zo strany žalovanej 1/, ktoré by už nemali žiaden vplyv na posúdenie skutkového stavu, dovolací súd považuje v kontexte súdmi nižších inštancií prijatých záverov za dostatočne presvedčivé. V uvedenom smere uvádza, že prvoinstančný súd bol dôsledný, keď pre objektívne a spravodlivé vyriešenie sporu nariadil dokazovanie na mieste samom, pričom zistenia z ohliadky náležite zohľadnil pri svojom rozhodovaní, tiež podrobne vysvetlil žalovanej 1/ prečo, z akých dôvodov ňou navrhované prístupové cesty, cez ktoré by podľa jej názoru mali/mohli žalobcovia 1/, 2/ realizovať prístupy k chatke, nebolo možné považovať za akceptovateľné, z ktorých dôvodov už boli ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania nadbytočné.

27. Dovolací súd považuje za potrebné dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd sice má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

28. Najvyšší súd vyššie uvedené dopĺňa poukázaním na konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovoláním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

29. Na základe vyššie uvedených dôvodov dovolací súd na záver konštatuje, že dovolateľka nedôvodne namietala porušenie jej procesných práv v takej intenzite, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, preto dovolanie v zmysle uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP nebolo dôvodné. Dovolací súd ho preto podľa § 447 písm. c) CSP odmietol, keďže smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

30. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.